

S:t Olof

Medlemsblad för Torshälla

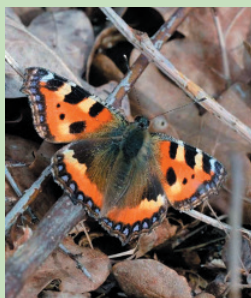
Nr 2 – 2021 Årg 31

hembygdsförening S:t Olofs Gille

Årstiderna **Vinter** och **Vår** år 2021 presenterad i några valda bilder ut Facebookgruppen "Du vet att du är från Torshälla om..."

"Guppelbron" på senvintern

De första blåsipporna och första fjärilen

Snömagolian kämpar i aprilväder

Träden i full blom nedanför Holmbergsparken!
En av Tors-hällaborna uppskattad nyplantering

Tryggve Lundh, Alderman

Hej, alla hembygdsvänner!

Jag skriver denna sida i nummer 2 av Sankt Olof och försöker tänka mig hur midsommaren kommer att se ut här i Torshälla, under våren så påverkat av pandemin.

Nationaldagen 6 juni ställdes därför in, men som ni ser längre in i detta nummer har vi öppnat Bergströmska gården och vi planerar för åtminstone några större aktiviteter, typ Växtmarknaden 28 augusti och vårt deltagande i Torshälla marknad 11 september.

Vi aviserar också genomförandet av historiska utflykter under hösten.

Ja, detta nummer av Sankt Olof utkommer till midsommar och jag måste säga att det är välmatat för den hembygdsintresserade läsaren.

Vi fortsätter exempelvis vår beskrivning av Bergströmska gården, sedd genom släkten Bergström som hade gården i sin ägo under drygt ett hundra år.

Och vi publicerar en fin artikel om järnvägen i Torshälla, som gick ända ut till Mälarbaden.

Förutom sommarprogrammet har vi en notis också om fyra orters samverkansprojekt kring Karin Larsson som formgivare och inspiratör, något som återkommer under växtmarknaden den 28 augusti.

Känns roligt att framhålla detta, då Karinprojektet var Gillets huvudsakliga utåtriktade arbete under 2020 och våren 2021.

Och arbetet fortsätter, vi har en varm sommar, med ett alltmer öppet samhälle och under hösten kommer fler aktiviteter att samlas kring som exempelvis Torshälla marknad och Historisk afton.

Glad sommar

önskar vi i styrelsen!

OBS! Det uppskjutna årsmötet är planerat till den 23 augusti

Ny Kallelse

till årsmöte måndagen den 23 augusti

Mötesplats Kvarnen kl. 18:30

Kvällens gäst*

Vi bjuder på kaffe och smörgås. Trevligt lotteri utlovas

Föredragningslista:

1. Årsmötets öppnande
2. Mötets stadgeallmänna utlysande
3. Godkännande av dagordningen
4. Parentation
5. Val av ordf. och sekr. för mötet
6. Val av två protokolljusterare tillika rösträknare
7. Verksamhetsberättelse för 2020
8. Ekonomisk berättelse
9. Revisorernas berättelse
10. Fastställande av balans- o resultaträkning
11. Ansvarsfrihet för styrelsen
12. Förslag till arbetsplan för 2021
13. Budget för 2021
14. Val av äldreman för 2021
15. Beslut om antal ledamöter i styrelsen
16. Val av ordinarie styrelseledamöter för 2 år
17. Val av 1 suppleant för 2 år
18. Val av 2 revisorer och 1 ersättare för 1 år
19. Val av 2 ledamöter till valberedningen
20. Fastställande av årsavgift 2022
21. Inkomna motioner och förslag
22. Övriga frågor
23. Avslutning

Årsmöteshandlingar delas ut på årsmötet.

Välkomna!

Styrelsen

*/ Ev. gäst meddelas senare

Pga. Covid-19-pandemin kan man betrakta år 2020 som ett mer eller mindre förlorat år för de flesta föreningar.

I vår förening S:t Olofs Gille blev sommarens program på Bergströmska gården inställda, vilket även gällde för höstprogrammets planerade utflykter i Industrihistoriska Umgängets regi.

Med vaccineringen i full fart och regeringens information att Sverige ”i fem steg” från 1 juni långsamt kan återgå till normalt liv kanske vi kan hoppas på att gillet kan komma igång med ett antal arrangemang där vi kan träffas och kanske få oss lite underhållning till livs över en kopp kaffe på vår fina hembygdsgård.

Den första utflykten till Stålbåga f.d. järnbruk är prel. bestämd till lördagen den 25 september och där tas vi emot av ägaren Nils Juto, som renoverat den Ga. herrgården och byggt Stålbåga paviljong.

Efter besöket på Stålbåga åker vi till Björndammen alt. Skottvång och tittar på masugnen alt. gruvan sedan vi först ätit lunch på Café Björndammen eller på Skottvångs Vårdshus.

Stålbåga herrgård

Björndammens masugn

Skottvångs vårdshus

Allsång på Holmberget?

Vad gäller de uppskattade kvällarna ”Allsång på Holmberget” undersöker arrangörgruppen just nu möjligheterna att kunna bjuda på ett par arrangemang, vilket vi naturligtvis hoppas så håll utkik på vår hemsida

www.sanktolofsgille.se

Bergströmska Gården (BG) och familjen Bergström forts. från S:t Olof nr 1-2021 - som omfattade åren 1806–1832

Familjen Bergströms historia, med fokus på Johan Petter Bergström, fram tills Maria Bergström testamenterade gården till Södermanlands hembygdsförbund 1953. Gården övertogs av Torsköldstad 1967.

Lilian Andersson med stöd av **Jan-Erik Kling** har "djupforskat" om familjen och en andra del av resultatet av familjens historia fortsätter i detta nr av S:t Olof.

Idag ägs gården av kommunen som upplåtit den att förvaltas som hembygdsmuseum av S:t Olofs Gille.

Se även vår hemsida
www.sanktolofsgille.se.

Vår berättelse om familjen Bergström visar anställningar på säterier/fideikommissar med adelsmän som ägare. Adeln har tjänstgöring som officerare eller ämbetsmän och bor i anslutning till sina arbeten. Inspektorer, förvaltare och rättare ansvarar för driften på säteriet.

(Inspector är en benämning på en person som bl.a. förvaltade ett lantbruk. Rättare är en äldre titel för en förman vid ett större jordbruk).

Hjärtligt välkomna följa en mycket intressant historia om Johan Petter och hans kvinnor allteftersom de uppträder vid Johan Petters sida.

JOHAN PETTER BERGSTRÖM 1806-1892

1831–1834 är Johan Petter rättare hos Johan Adam von Gertten på Stora Ekeby.

1834 den 4 november säljer Johan Adam von Gertten Stora Ekeby och flyttar till Laduvreten - Stensborg Eskilstuna Kloster och Fors församling. Med i flytten är hushållerskan demoiselle Broström, en stalldräng, rättaren Johan Petter Bergström, pigan Margaretha C Ekeqvist med dotter samt ytterligare tre pigor, varav en är Johan Petters syster Anna.

Stensborg

"Under medeltiden en vret till Kungsladugården eller "ladugården" som låg vid gamla mejeriet. Laduvreten var en del av Kvarngårdet som tidigare varit en forntida by som hette Karlaby, som Birger jarl donerade till Eskilstuna kloster 1266 och drogs in till kronan under reformationen 1527.

Karlaby's ägor omfattade hela nuvarande stadsdel Söder och mark söder om Stenkvistavägen ner till Strömparken och Thuleparken. Karlaby's åkrar uppläts till stadens borgare att odla mat på till husbehov mot en årlig avgift, dvs. arrende." (enl. T Gustafsson)

"Stensborg en gård som byggdes någon gång mellan 1808–1810 på den gamla Laduvreten vid kvarteret Stensborg. På fastigheten lär ha funnits en stor fruktträdgård och området omfattades av det som idag är kvarteren Stensborg Norra och Stensborg Södra. Huset revs omkring 1900–1910 och återuppfördes och ligger nu på Båtsmansgatan 3."

(enl. K Engvall)

Tunafors med Kvarngärdet 1897–1898 med lägenheten Stensborg återupprättad nedan

Johan Adam von Gertten avlider den 26 december 1835 på Stensborg.

1836 den 18 september tar förre befallningsmannen Johan Petter Bergström vid Stensborg och pigan Margaretha Cathrina Ekeqvist, ut lysning.

Han har försvarlig christendoms-kunskap. Hon läser och förstår hjälpligt.

Tillstånd till giftermålet är skriftligen lämnat av hennes förmyndare, intendenten E Sundell vid Strömsholm, ävensom av hennes moder, boende i Täby Socken i Uppland. Vigseln äger rum den 16 oktober 1836.

Den 7 november samma år blir nya adressen, för inspector Johan Petter Bergström med hustru och dotter Grönsö i Kungs-Husby socken.

Grönsö säteri ägs av kapten hovmarskalk friherre Reinhold Fredrik von Ehrenheim och Ulrika Eleonora von Engeström. På fastlandet ligger gårdar såväl i Kungs Husby som i Weckholms församlingar, som hör till Grönsögodset.

På motsatta sidan, åt Sörmlandshållet, ligger Utö (på Arnön) också tillhörande godset.

År 1820 kom friherre Reinhold Fredrik von Ehrenheim till Grönsöo

Samma år 20 november flyttar kökspigan Anna med sonen Bernt Gustav till Stockholm, kvarteret Bergsmannen större (Norrtullsgatan). Här bor trädgårdsdrängen Gustaf Erik Wahlstrand, till vilken Anna blir hushållerska. Året efter den 8 november avlider Annas son Berndt Gustaf i kikhosta, endast två och ett halvt år gammal.

1839 vigs trädgårdsmästaren Gustaf Erik Wahlstrand och Anna Bergström.

Innan vi helt lämnar Stora Ekeby med Åholmen bör följande nämnas:

På 1700-talet tillhör Åholmen gården Stora Ekeby, vars ägare Gustaf Gottfrid Reuterholm började arbetet med parken, på den tiden kallad "Ekeby trädplanta-ge". Här uppfördes en s.k. "skola" för fruktträds- och parkträdsplantor.

Under frihetstiden uppmuntrades markägarna till trädodling, delvis på grund av den rådande virkesbristen. Men Re-

uterholm var också en stor beundrare av Linné, som inspirerade honom i hans arbete. Det blir Reuterholms avsked till Åholmen.

Åholmen

Johan Adam von Gertten, har en betydligt mer romantisk inställning till naturen än Reuterholm. En engelsk park anläggs, komplett med lusthus, grotta, tempel och en falsk runsten med inskriften "Hodie mihi, vras tibi (I dag mig, i morgon dig)". 1822 kompletteras parken med en minnessten över Carl von Linné.

JOHAN PETTER I TORSHÄLLA STAD OCH BERGSTRÖMSKA GÅRDEN

1800-talet var en återhämtningstid för Torshälla. Folkmängden uppgick till 600 personer. 1842 tillkom folkskolestadgan, nu skall alla barn gå i skolan. Nästgårds, i Torshälla socken anlägger Adolf Zethelius på 1830-talet Nyby Bruk. Nytt skolhus uppförs för 4200 kronor med Adolf Zethelius och bruket som största sponsor.

1843, efter sju år på Grönsöo, flyttar familjen Bergström till gård 58 i Torshälla. I anteckning står att Augusta A är

född före äktenskapet. Johan P är dock inte fadern. Familjen kommer till en stad som ännu inte hämtat sig från branden 1798. Johan Petter får stor betydelse för stadens utveckling. Han förvärfvar samtliga fastigheter kring gården 58, i.e. gårdarna 59, 66–69 samt 13 krono-, 2,5 dag-, 2 sadelmakarlotter, 5,5 logar och ett redskapslider. Johan P arrenderar Gärtre (Järtre), är byaman för Torshälla stads norra byalag, driver bresiljefabrik i gården 1856–1860-talet samt bank och lånerörelse.

1844–1855 ägs Gärdtre (Hjärtre, Järtre) av borgmästare Levin i Torshälla. Lantbruket arrenderas av gårdsägaren Johan Petter i gård 58. Huruvida Johan Petter fortfarande arrenderar framgår inte när den nye ägaren Carl Friedrich Julius von Homeijer bosätter sig där.

1844 den 16 december.

"Jag Anders Lundblad uplåter härmed och försäljer till Inspektoren Herr J.P. Bergström mina å Thorshälla Stads norra egor belägna Tio kronolotter å stadens karta betecknade med

Numris 1,9,27,34,35,46,47,61, 62 och 75 i det norra gärdet, samt

Numris 11,13,14,24,33,38, 39, 45,53 och 58 i det södra gärdet med de till dessa kronoskatter hörande Kålgårdsland och Teggar i Litsel-, Söderby- och Saltängarne, äfvensom tvenne norr om Staden belägna Logar, emot en överenskommen köpesumma Stor Tre Tusende Sjuhundrade Trettio tre Riksdaler Sexton Skillingar Banco.

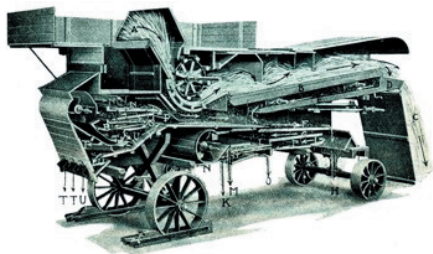
Tillhopa 19 tunnland, 28 7/8 Kappland åkerjord med tillhörande 8 Tunnland, 6 3/4 Kappland i Kålgården samt tegar i Litsel-, Söderby och Saltängarne".

1846 uppför Johan Thermaenius - på Holmen - en fabrik för tillverkning av mobila skördetröskor och lokomobiler. Här kommer Thermaenius att verka till 1868. Hitills hade Torshällas historia varit dess borgares, deras hantverk, gårdar, handel, sjöfart. Ångan och maskinerna gör sitt intåg.

Från 1800-talets mitt återuppförs flertalet av de gårdar som brunnit ned vid den stora branden 1798.

Thermaenius fabrik på Holmen byggd i steg 1865–1875 (vykort från 1901)

Mobil skördetröska och lokomobil byggda på Holmen

Berättelsen om Johan Petter och familjen Bergströms historia fortsätter i nästa nr av S:t Olof.

Bild- och textredigering Benny Flodin

Bergströmska gårdens

Torshälla hembygdsmuseum, Be
Vecka 27 t o m 30 öppet tisdagar

Torsdagar kaffeser

*Ett utförligt program med under
hittar du på vår hemsida*

Preliminärt Program:

Inställt i maj:

- *Torsdagarna på BG*
- *BARNKULTURVECKAN med Blomstertåg från Ö:a torget*

Inställt i juni:

- *6 juni NATIONALDAGEN på HB och kaffeservering på BG*

Torsdagarna på BG i juni:

Ett smittsäkert öppethållande under juni utan kaffeservering i enlighet med regeringens rekommendationer den 17 maj

ALLSÅNGEN på Holmberget är inställd under juni. Ev. kan ett begränsat program ordnas under juli och augusti enligt arrangörerna*

Juli månad:

BG har öppet tisdagar, torsdagar och lördagar kl. 13-16

8 juli kl. 13-16 – Öppet BG

Coronasäker Kaffeservering och underhållning av Göran Axelsson på dragspel

15 juli kl. 13-16 – Öppet BG

Coronasäker Kaffeservering och underhållning av Gunnar Kling på nyckelharpa

22 juli kl. 13-16 – Öppet BG

Coronasäker Kaffeservering och underhållning av Kalle Rapps trio

29 juli kl. 13-16 – Öppet BG

med Coronasäker Kaffeservering & prel. även musikunderhållning

s sommarprogram 2021

rgströmska gården, Lilla gatan 12
r, torsdagar och lördagar kl. 13-16

vering och underhållning

rhållning och eventuella hantverk

a www.sanktolofsgille.se

Augusti – Oktober:

**Torsdagar kl. 13-16 håller
Bergströmska Gården och dess
museum öppet**

**28 augusti, kl. 10-14
Växtmarknad i Mormorstäppan
med en exposé av Karin Larssons
stora trädgårdsintresse
Coronasäker Kaffeservering och
underhållning av Göran Axelsson
på dragspel**

*Med reservation för ev. ytterligare
ändringar av programmet*

**Växstugans öppethållande under
sommaren ännu ej beslutat**

**Not: BG=Bergströmska gården
HB=Holmberget**

*Arrangörer:

Nätverket Gamla Torshälla som om-
fattar:

- Torshälla hembygdsförening
S:t Olofs Gille
- Eskilstuna kommun/kultur
- Torshälla församling
- IOGT-NTO
- PRO
- Club Lions Torshälla
- Torshälla Finska Förening

*Upplysningar Bergströmska gården
tel. 016-35 50 76,*

e-post: info@sanktolofsgille.se

Foto: Bernt Pettersson

KARIN LARSSON formgivare och inspiratör

Lägesrapport och återstående program

Sankt Olofs Gille har varit projektägare i EU stödda projektet (Leader, landsbygdsutveckling).

Projektet avslutades formellt 31 mars, men vi som arbetat med Karin Larsson fortsätter och har funderat fram aktiviteter för sommaren och hösten. Jag kommer som tidigare erbjuda studiecirklar i Eskilstuna och Strängnäs och hålla föredrag om hennes liv och verk.

På Torshälla växtmarknad 28 augusti ska några fina keramiker och jag finnas i mormorstäppan och prata om henne och hennes stora intresse för odling och trädgård.*

En väldigt läsvärd bok är här "I min trädgård vill jag vara Karin" av Elisabeth Svalin Gunnarsson. Den ska vi ha med i vårt torgstånd i Mormorstäppan,

där vi också säljer andra böcker om Karin, fröer, lite trädgårdsattiraljer och en nytolkning av de blomkrukor som Karin ritade och som inrymde de av Selma Lagerlöf skänkta och älskade vita pelargonerna,

Under hösten planerar vi så för ytterligare aktiviteter, typ en mobil utställning som går runt i de fyra samverkansorterna Torshälla, Kjula/Jäder, Fogdö och Strängnäs, föredrag, kanske ytterligare en utställning med våra duktiga hantverkare etc.etc..

Jag ber att få återkomma om vårt fortsatta Karinarbete.

Tryggve Lundh

*** I Mormorstäppan, Bergströmska gården Lilla gatan 12, har vi även samlat konst och litteratur, allt inspirerat av Karin Larson, Sundborn**

Gäster:

**Ann-Margret Johansson Pettersson
Tryggve Lundh
Anna Eilert, keramiker**

Kortare föreläsningar av våra gäster. Tider annonseras på arrangörernas hemsidor

Välkommen att inspireras!

*Vill du sälja växter – anmälan till
Christina.ornnomm@gmail.com*

När Järnvägen gick genom staden Torshälla ända ut till hamnen i Mälarbaden åren 1899 – 1932

Leif Persson utreder historien om järnvägen

Redan som ganska nyinflyttad till Tors-hälla i mitten på 1970-talet har jag varit nyfiken på var järnvägen till Mälarba-den gick. Jag har bara rent allmänt an-tagit att järnvägen gick på det som idag är gång- och cykelvägen till Mälarba-den. Jag hade hört att det skulle ha le-gat en djuphamn i Mälarbaden och att det varit ett försök från myndigheterna i Eskilstuna att ta upp konkurrensen med Västerås djuphamn.

Efter en fråga nyligen från en vän bör-jade jag försöka nysta i historien för att få svar på frågan. Planerna för en järnvägslinje väcktes redan 1870 om en järnväg mellan Södertälje och Es-kilstuna som skulle länka samman den västra stambanan vid Södertälje och den befintliga järnvägen mellan Oxe-lösund-Flen-Västmanland. Den gång-en ledde det inte till att någon järnväg byggdes p g a kostnaden.

Nytt förslag från stadsfullmäktige i Strängnäs väcktes 1889 och det ledde till att en utredning tillsattes som föreslog att en järnväg skulle byggas mellan Nyby bruk i norr till Eskilstuna och vidare över Stålbåga och Åkers styckebruk till Södertälje. Bibanor skulle byggas till Strängnäs och Mariefred samt från Södertälje till Igelstavikens djuphamn vid Östersjön. I slutet på 1891 och början på 1892 påbörjades järnvägsbygget.

Redan 1 oktober 1895 kunde stationsbyggnaden vid Nyby bruk (bild nedan) öppnas och bara fyra år senare var bygget av banan klart och kunde invigas.

1898 bestämde man att förlänga järnvägslinjen till Mälarbadens hamn. Kanske hade man redan i tankarna att åstadkomma en djuphamn vid Mälarbaden som inte bara skulle tillgodose Nyby bruks behov utan även Eskilstunas? Banbygget gick fort och den 3 km långa bandelen från Nyby bruk kunde öppnas för trafik 1 juni 1899.

Mälarbadens stn (senare handelsbod och idag privatbostad) låg mellan dagens avfarter Rosells väg och Fahlstedts väg)

Den återstående kilometern till Mälarbadens hamn kunde öppnas för trafik den 9 oktober 1900. Och därmed var den 121,7 km långa järnvägen färdig.

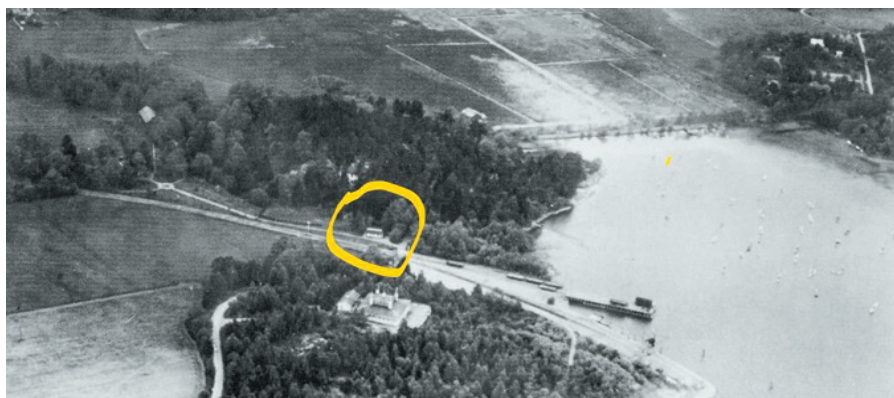
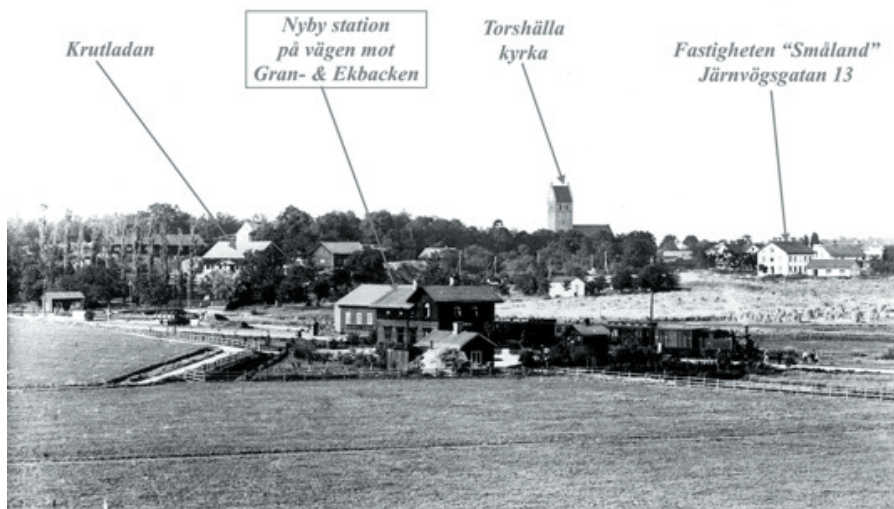
Hamnskjul & vänthall i Mälarbadens hamn

Var Nyby bruks station låg känner säkerligen de flesta i Torshälla till. Vid stationen låg också en vändskiva för att vända loket i rätt körriktning.

Att banan har sin fortsättning in på industriområdet vet ju alla - men sedan då? Av ett flygfoto från före 1932 (Oskar Bladh) framgår tydligt bansträckningen som löper i en båge mot nordväst, jämför kartan på föregående sida.

Inne på bruksområdet har det uppenbarligen legat 2 lastplatser, Nyby lastplats och Nyby nedre lastplats. En hållplats för persontrafiken låg också vid Roxnäs där järnvägen löpte alldeles intill skolbyggnaden - men var själva hållplatsen låg är fortfarande oklart.

En mindre stationsbyggnad, Mälarbadens, byggdes vid Väsbyholms gård och invigdes 1 juni 1899. Byggnaden finns fortfarande kvar och blev först Hulda och Albert Nilssons handelsbod, nedlagd ca 1968. Nu är den privatbostad vid Rosells väg (jfr vykortet från omkring 1947). Vad som nog överraskar många är att det vid Mälarbadens hamn fanns en enklare stationsbyggnad invigd 9 okto-

Vy över Nyby stn och flygfoto över Mälarbadens hamn med den enkla stationen inringad

ber 1899*, senare nedgraderad till hållplats och 1920–1933 ersatt med enklare vind- och regnskydd (se bild på föreg. sida).

**jfr reprofoto 1952 ur Anderberg, 1995).*

När vi skrev vår bok ”Torshälla 700 år – den officiella jubileumsboken” fick vi reprofota några fotografier ur en bok av Anderberg (1995) som visade Mälarbadens, dels från luften, dels från land med

kajen framför restaurangen i Mälarbadens. Min nyfikenhet väcktes och jag gjorde därför en utflykt med cykel för att mer metodiskt leta efter anslutningen mellan spårområdet på Nybys bruks industriområde och den gamla banvallen.

Från ett utsnitt från den Häradsekonomiska kartan med bansträckningen till Mälarbadens klart och tydligt utritad, kunde jag ge mig ut på en rundvandring.

I vägkorsningen, på östra sidan, mellan Roxnäsvägen och Mälarbadsvägen hittade jag resterna efter den gamla banvallan som idag är en vägstump och leder in till en låst grind i industriområdets nordvästra stängsel där slagghögar ligger invid stängslet. En liten skylt, privat tillverkad, med namnet "Ollevi" pekar vid vägstumpen in mot stängslet. Vägen är upphöjd över omgivande terrängen, som man kan se på mina foton, ansluter perfekt till gång- och cykelbanan norrut mot Mälarbaden.

Åt norr från stängslet

Åt norr där banvallen möter Mälarbadsv.

Åt söder mot stängslet

Flygfotot (Einar Lundberg) över Mälarbadens industrihamn från ca 1930 visar hamnen där dagens allmänna badplats ligger. Järnvägsspåret anlades som en förlängning av banan från Nyby bruk 1899 och lades ned 1932.

Järnvägsspåret revs upp 1934. På fotot ses järnvägsspåret som går dels ut på kajen, dels efter den östra strandkanten. Längst ut på kajen syns det lilla kranhuset. Mälarbadens restaurangtak ses i bildens mitt. Här ligger dagens hamnkiosk. I fotots övre högra kant ses det då sanka strandområdet som idag utgör platsen för Mälarbadens golfbana.

(reprofoto ca 1930 efter Anderberg 1995).

Enligt järnvägsdata ska det ha funnits en stationsbyggnad av något slag fram till omkring 1920 som senare klassats om till hållplats. Och jag tror att jag har hittat den på flygfotot från 1930-talet från Einar Lundborgs kamera. Jag har ringat in byggnaden på fotot och det förefaller ha legat i nuvarande korsningen Mälarbadsvägen och August Ståhlbergs väg, strax intill järnvägsspåret som då ännu inte verkar vara upprivet. I sin bok har Anderberg ytterligare ett par intressanta foton som förmodligen visar den gamla vänthallen i Mälarbaden. Den ska ha rivits omkring 1952.

Vid badplatsen kan man ännu se rester efter banvallen som antagligen har svept ned mot bildens underkant och är uppbyggd med rejäla utfyllnadsmassor och stensatt i vattenbrynet med större stenar i en stödmur eller kantkedja. Betongfundamentet efter hamnkranen står fortfarande kvar på sin plats.

Text & bild: Leif Person

Redigering: Benny Flodin

**Torshälla
Hembygdsmuseum
S:t Olofs Gille
Bergströmska gården**

*Öppet varje torsdag apr-okt,
i juli även tisdag & lördag
kl. 13.00 – 16.00*

**Vi har böcker och olika
skrifter till
försäljning bl.a.:**

*Nya Torshälla ABC
TNHS historiska skrifter 1-9
och Torshällas Tidslinje från
Istid till Nutid
Rekarnebygden i backspegeln
Historiska skrifter om Torshälla
Böcker om Marianne Ebeling
och Harriet Ebeling
Torshälla stenkärlsfabrik*

S:t Olof utkommer med 4 Nr/år

- 1. Ca 14 dgr efter Årsmötet i mars***
- 2. Före midsommar***
- 3. Efter Torshälla Marknad***
- 4. Före Jul med Årsmöteskallelse***

Skulle det ligga ett inbetalningskort i Din tidning så betyder det att kassören inte fått någon årsavgift av Dig.

Vi hoppas att det inte betyder att Du vill lämna Gillet

**Torshälla Hembygdsförening
S:t Olofs Gille**

Styrelse:

Tryggve Lundh, ålderman	076-340 74 15
Jan-Erik Kling, v. ålderman	070-565 56 41
Östen Belin, skrivare	076-833 21 23
Barbro Holmén-Gustafsson, gårdeman	070-571 34 06
Benny Flodin	070-656 54 54
Mikael Nyman	073-447 93 12
Birgitta Biderman	073-320 53 93

Suppleant:

Maj-Lis Strandberg	070-308 19 24
Kjell Jansson	
070-205 84 85	

Museikommitté:

Styrelsen

Arkivkommitté:

Benny Flodin, (Björn Maxe konsult)

Fastighetskommitté:

Jan-Erik Kling, Mikael Nyman

Aktivitetskommitté:

**Birgitta Biderman,
Maj-Lis Strandberg (köksansvarig)**

Dataansvarig:

Benny Flodin t.f.

Bygdeband:

Vakant

Redaktion S:t Olof:

Benny Flodin

Bergströmska gården, Hembygdsmuseum

Lilla gatan 12, TORSHÄLLA

Telefon 016-35 50 76 alt. 070-565 56 41

Medlemsavgift: 100: - enskild, 150: - familj

Bankgiro: 5239-1901

Postadress: Torshälla Hembygdsförening

S:t Olofs Gille, c/o Tryggve Lundh

Klostergatan 9, 644 31 TORSHÄLLA

E-postadress: info@sanktolofsgille.se

Hemsida: www.sanktolofsgille.se

Ett axplock av ägare och sortiment som tillverkats på Holmen *Ur jubileumsskriften HOLMENS 900-åriga historia – del 1*

Bland de första verksamheterna som **Gustav Vasa** drog igång var en **kopparsmedja** på Holmen 1541. Där tillverkades koppargrytor för salpetersjuderier (kruttillverkning) och kopparplåt, bl.a. till taken på de kungliga slotten.

I slutet av 1500-talet då Gustav Vasas yngste son **hertig Karl** började bygga kanalen mellan Hjälmaren och Mälaren behövdes mycket järnsmede till bl.a. slussar, varför **kopparsmedjan blev järnsmedja**.

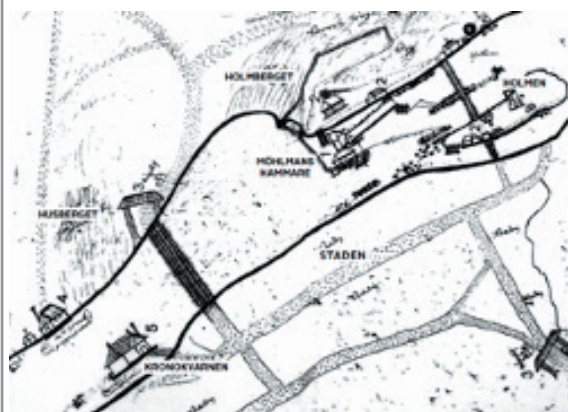
På 1630-talet köpte förre bergsfogden **Jakob Persson** Graffs gård och kvarn inklusive Holmen av Kronan.

Han valde att inte återuppliva kopparsmedjan utan byggde i stället en **ny järnsmedja** på östra stranden nedanför Holmberget där Graffs kvarn tidigare legat.

Sven Björnsson Möhlman återupptog driften 1675 och byggde en bro till ”Holms holme” där han tillverkade **stångjärn och smidesmanufaktur**. Då han avlider 1687 övertar änkan driften och bygger ut bruket i flera omgångar.

Änkan **Maria Leijel** kan därför kallas ”Sveriges första kvinnliga brukspatron”.

Forts. följer i S:t Olof nr 3–2021

Den östra stranden under Holmberget har i alla tider varit förknippad med Holmen.

Här har, sedan tidig medeltid, Holmen haft delar av sina industrianläggningar.

Strandkanten under Holmberget var tidigare betydligt bredare än i dag.

Kartskiss från 1685